

τιο υποκειται σε αντιρρηση, σε γνωμη, η εμπειρια ομως, ειναι περα απ το επιπεδο των συλληψεων και ανεξαρτητη απο το χωρο και το χρονο. Συνεπως υπαρχει παντοτε ο κινδυνος, η «προετοιμασια» του νου, η αφυπνιση της νοημοσυνης, που αποσκοπει μονο στην απομακρυνση των εμποδιων προς την εμπειρια, να θεωρηθει σαν ενα τελος καθεαυτη, με αποτελεσμα ενα εμποδιο να αντικατασταθει μονο απο ενα αλλο. Στην ορολογια του Ζεν αυτο περιγραφεται: να θεωρεις το δαχτυλο που δειχνει στο φεγγαρι για το φεγγαρι.

Βλεπουμε αυτο το ειδος παγιδας καθαρα εξηγημενο με παραδειγματα σε μερικους τυπους γιογκα: μπορει κανεις να διαβασει στη λογοτεχνια της γιογκα, για παραδειγμα, οτι η εκτελεση καποιων ασκησεων — αναπνοη, διαλογισμος σε μια ιδιαιτερη σταση και κατι τετια — ειναι ολο κι ολο που απαιτειται, και αποσκοπει να οδηγησει τελικα στη διαφωτιση, αρκει να επιδιωχθει γι αρκετο χρονο. Στην πραγματικοτητα ολες αυτες οι συνειδητες προσπαθειες του νου να «αποκτησει» φωτιση ισως σχηματισει το μεγαλυτερο εμποδιο γι αυτη την εμπειρια. Η εισαγωγη γιαπωνεζικων τεχνικων χωρις πολλη σκοτουρα ειναι σχεδον σιγουρο πως θα οδηγησει σε μια τετια ακριβως κατασταση. Μολις αυτη η βλαβη πραγματοποιηθει και το Ζεν γινει μονο ενα αλλο ειδος λατρειας μεταξυ πολλων, θα μπορούσαμε να ευχηθουμε να μην ειχαμε ποτε ακουσει για τις γιαπωνεζικες μεθοδους του Ζεν.

Πρεπει ν αντιμετωπισουμε το γεγονος οτι δυστυχως δεν ειναι δυνατο να «διδασουμε» καποιον να εχει την πειρα του Ζεν. Ειναι ομως δυνατο να δειξουμε μερικα απο τα πιο τρομερα εμποδια που βρισκονται στο δρομο προς αυτη την εμπειρια, ιδιαιτερα για μας τους Δυτικους. Κυριως υπαρχουν τα ακολουθα τρια: Υπαρχει πρωτα η αοριστη ιδεα του κερδους στο μυαλο των ανθρωπων καθως, μολις ακουσουν για το Ζεν, αμεσως ρωτουν: «Τι θα κερδισω απ αυτο;». Μ αλλα λογια, ακομα και το Ζεν θα τους χρησιμευε στην πορεια της διαμορφωσης στο ψαξιμο τους για ενα σκοπο στο μελλον και συνεπως στη φυγη τους απ ο,τι ειναι εδω και τωρα. Ειναι αυτος ο διαρκης ποθος για εκπληρωση, να κανεις σκοπιμο αυτο που ειναι ασκοπο βαζοντας μπροστα σου καποιο σκοπο που πρεπει να επιτευχθει με καθε τροπο και για τον οποιο σκοπο ειμαστε ετοιμοι ακομα και να σκοτωσουμε ο ενας τον αλλο — ειναι αυτος ο συνεχης αγωνας που εχει περιθالφει την απατη του «εγω» και «δικο μου» και εχει επιφερει δραστικη μονωση του ατομου. Η μεθοδος εχει γινει ενεργητικη ιδιαιτερα στη Δυση οπου ο συναγωνισμος για υλικο πλουτο εχει γινει υπερβολικα σκληρος, ιδιαιτερα απο τα χρονια της Βιομηχανικης Επανάστασης.

Ενα δευτερο εμποδιο ειναι η ταση να ρωτησεις καθε τι συμφωνα με το ηθικο μετρο: κατι ειναι καλο ή κακο, εναρετο ή φαυλο. Η επιθυμια για μια τετια ευκολη ταξινομηση ειναι στην πραξη βασισμενη σε μια υπολανθανουσα αποψη δικαιοσυνης — που ειναι ενας αλλος τυπος για να καλυψουμε το αισθημα της κενοτητας και μηδαμινοτητας μας, δηλαδη η εκφραση ενος ειδους κομπλεξ ηθικης κατωτεροτητας.

Και τριτο, υπαρχει η δυαδικη αντιληψη σωματος - νου, νου - υλης, η οποια — οπως το βλεπουν οι Ανατολικοι — ειναι η αρρωστια της Δυσης, υποφερουμε ολοι απ αυτη τη σχιζοφρενεια. Η συνεπεια απ αυτο ειναι να διχογνωμουμε για το ποιο ειναι καλυτερο, η Χριστιανικη σταση να κοιτας προς τα εξω ή η Βουδδιστικη σταση να κοιτας προς τα μεσα. Αλλα πραγματικα δεν υπαρχει προβλημα εδω. Δεν υπαρχει διαφορα μεταξυ εξωτερικου και εσωτερικου. Ολ αυτα ειναι μια αυταπατη που βασιζεται στο «σκεφταμαι», δηλαδη στην τοποθετηση «των πραγματων» σ ενα πλαισιο αναφοράς χωρο - χρονου και κατω απο την απατηλη δυαδικη αντιληψη σωματος αντιθετου στο νου.

7. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Τωρα, γιατι κατεχομαστε απο τις σκεψεις μας; Ξερούμε ολοι οτι οι σκεψεις ερ-

χονται και φευγουν, οτι μια σκεψη θ αντικατασταθει απο μια αλλη τοσο αναποφευκτα οσο η νυχτα ακολουθει την ημερα· γι αυτο το λογο και μονο δεν εχει νοημα να θεωρουμε μια σκεψη πιο σπουδαια απο μια αλλη, αφου ολες οι σκεψεις ειναι εξ ισου εφημερες κατα τον ιδιο τροπο που τα αντικειμενα των σκεψεων μας ειναι παροδικα.

Κι ομως οι πιο πολλοι απο μας τεινουμε ν απαδωσουμε πιο πολλη σημασια σε ορισμενες απο τις σκεψεις μας απ ο,τι σε αλλες, με αποτελεσμα οτι αυτες οι ιδιες σκεψεις θα επαναληφθουν ξανα και ξανα με διαφορετικους τυπους, ετσι που τελικα «παρασυρομαστε» απο τις δικες μας σκεψεις. Στην πραγματικοτητα η διαφορα μεταξυ του συνηθισμενου ανθρωπου και του ανθρωπου που εχει το Ζεν μπορει να περιγραφει σχεδον ολοκληρωτικα με τον καθορισμο οτι ο τελευταιος ποτε δεν παρασυρθηκε, ποτε δεν κυριευτηκε απο τις σκεψεις του: γιατι αυτος ειναι παντα προσεκτικος.

Εχουμε να ρωτησουμε τους εαυτους μας λοιπον τι ειδος σκεψεων ειναι αυτο που παιρνει αυτη την αιτιαστη σπουδαιοτητα στα μυαλα μας, ωστε αυτες μας επιβαλλονται και μας σκλαβωνουν. Εαν μπορουμε να το καταλαβουμε αυτο, τοτε ισως θα μπορεσουμε να τους ξεφυγουμε και να γινουμε ελευθεροι αλλη μια φορα, οπως ημασταν καποτε στην παιδικη μας ηλικια: πριν οι σκεψεις αρχισουν να ασκουν την τυραννια τους επανω μας. Φαινεται οτι ο τυπος της σκεψης που αναφερεται εδω ειναι παντοτε του ειδους που ειναι ενα τμημα μιας εξελιξης διαμορφωσης του πνευματος μας. Μ αλλα λογια, υπαρχουν σκεψεις που εχουν αμεση σχεση με το κεντρο του «εγω» — ειναι σαν αυτο το κεντρο να στεκει ή να πεφτει απο την εκδαση τους. Ειναι συνηθως οι χαρακτηριστικες δευτερες σκεψεις που ξεγλιστρουν και απομεινουν σε μεγαλο πλατος σε ενα κατωτερο επιπεδο συνειδησης — αν οχι εξ ολοκληρου στο υποσυνειδητο — και ετσι δεν αντιμετωπιζονται ικανοποιητικα εδω και τωρα. Αυτο εχει σαν αποτελεσμα ν αφησουν ενα σημαντικο ψυχολογικο καταλοιπο που με τη σειρα του θα γεννησει αλλες παραπερα συμπληρωματικες δευτερες σκεψεις και ετσι συνεχεια σταματητα.

Ετσι βλεπουμε οτι στη ριζα ολων αυτων βρισκεται η ανησυχη δραστηριοτητα του Εαυτου να γινει κατι που δεν ειναι, να κρατιεται απο κατι που νομιζει πως «αποχτησε» και να διαστελλεται σε τροπο που να αναπτυξει τις πιθανοτητες του στον οναμαζομενο «αγωνα για επιδιωξη». Κατ αυτο τον τροπο εχει γινει φανερο τι ζημια μπορει να προκληθει οταν κατι που δεν ειναι τιποτα πιο πολυ απο μια εμπειρικη οντοτητα, που εχει λειτουργικη χρησιμοτητα στο ψυχικο πεδιο, αρχιζει να μελεταει τον εαυτο του σαν να ηταν μια απολυτη οντοτητα και ετσι απαιτει για τον εαυτο του υπαρξη σαν μια ψυχολογικη «οντοτητα», πραγμα που σημαινει οτι πιανεται στον αναποφευκτο φαυλο κυκλο της φιλοδοξιας, την ορμη για σιγουρια και τον φοβο. Επειτα η ζωη ζειται στην πλανη και αυτη η πορεια — απαξ αρχισει — ειναι πολυ δυσκολο να σταματησει.

Τωρα, εαν εχουμε κατανοησει το προβλημα, πρεπει να εχει γινει προφανες οτι υπαρχει μονο ενα προβλημα εξ αιτιας της λανθασμενης προτασης οτι υπαρχει ενας εαυτος να προστατευθει, μια οντοτητα χωριστη απο τις σκεψεις μας. Μολις η απετηλοτητα αυτης της προτασης φανει, φαινεται πως δεν υπαρχει πια κανενα προβλημα: αυτο σημαινει ελευθερια απο την ανησυχη δραστηριοτητα του πνευματος — τον τερματισμο της αγωνης αυτοπεριβαλλομενης πορειας και την αρχη εκεινου που βρισκεται περα απο το χρονο και περα απο χωρισμο ή τη δυαδικοτητα. Τοτε η ανεξαρτησια, που μερικαι απο μας εχουν προσπαθησει ματαια να καλλιεργησουν για πολλα χρονια, θα εχει γινει γεγονος απο μονη της.

μεταφραση:

1. Ελενη Σοφιανου, Μαρια Σπαγαθωρου — 2. Ελενη Σοφιανου, Ελευθερια Στρατουλια. — 3. Ελενη Σοφιανου. — 4. Ζωη Σαραντουλακου. — 5. Βασω Σιατου. — 6. Βιδη Χαραλαμποπουλου — (μαζι με το Σ. Α. Σκαρπη).